

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.137

29.6.2023.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 136. sednice Komisije za žalbe, održane 29.6.2023. godine u 18 sati u prostorijama Saveta za štampu.

Prisutni članovi Komisije: Jelka Jovanović, Olivera Milošević, Nadežda Budimović, Vlado Mareš, Dragan Đorđević, Vida Petrović Škero, Zlatko Čobović, Tamara Skrozza Jelena Petković i Filip Švarn

Odsutni članovi Komisije: Snežana Anderjević

Ostali prisutni: Petar Andrejić iz „Starčevačkih novina“ i Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

- 1.Razmatranje žalbe Leposave Todorović na priloge emitovane na Jutjub kanalu portala „Glas javnosti“
2. Razmatranje žalbe YUCOM- a na tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
- 3,Razmatranje žalbe YUCOM-a na tekst objavljen u dnevnom listu „Večernje novosti“
- 4.Razmatranje žalbe YUCOM-a na tekst objavljen u dnevnom listu „Alo“
5. Razmatranje žalbe YUCOM-a na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
- 6.Razmatranje žalbe YUCOM-a na tekst objavljen na portalu „Blic.rs“
- 7.Razmatranje žalbe Komore socijalne zaštite na tekstove objavljene na portalima „Blic.rs“, „Alo.rs“ i „Informer.rs“
- 8.Razmatranje žalbe Zlatko Čobović na tekst objavljen na portalu „Informer.rs“
9. Razmatranje prve žalbe Dragane Čuljković na tekst objavljen na portalu „Rešetka.rs“
10. Razmatranje druge žalbe Dragane Čuljković na tekst objavljen na portalu „Rešetka.rs“
- 11.Razmatranje treće žalbe Dragane Čuljković na tekst objavljen na portalu „Rešetka.rs“
- 12.Razmatranje žalbe Anite Đukić na tekst objavljen u „Starčevačkim novinama“
- 13.Razmatranje žalbe Ivana Jeremića na tekstove objavljene na portalu „Nova.rs“
- 14.Razmatranje žalbe Ivana Jeremića na komentar objavljen ispod teksta na portalu „Nova.rs“

1. Leposava Todorović podnela je žalbu zbog dva video priloga u kojima njena majka, kako je navela, iznosi brojne neistine, između ostalog, o bivšem mužu, njenom ocu, koga optužuje za silovanje i ubistvo, ali i o njoj i drugim članovima porodice, što ih je sve uznemirilo i povredilo. U toku rasprave, Zlatko Čobović je rekao da je Kodeks nesumnjivo prekršen, kao i da je potpuno neobjašnjivo kakav javni interes postoji u ovom slučaju i šta je cilj redakcije. Podsetio je da voditeljka na početku drugog priloga kaže: „Neki tvrde da sve ovo nije istina, ali da čujemo priču do kraja“ i najavljuje nove nastavke. Po mišljenju Filipa Švarma, ovo je najodvratnije podilaženje najnižim ukusima publike. Pošto prilog već ima 450000 pregleda i 40000 komentara, očigledno je da će to nastaviti da rade – dovodiće ljude koji su na sve spremni da govore o kome god hoće i šta hoće i to je veoma opasno. Jelena Petković se saglasila sa tim da u ovom slučaju ne postoji javni interes i dodala da novinari treba da razgovaraju sa žrtvama nasilja, ali ne na ovakav način, na koji se zloupotrebljavaju emocije i sagovornice i publike. Istakla je da redakcija nije uzela u obzir ništa iz etičkog kodeksa novinara što bi trebalo primeniti u ovakvim situacijama. Nadežda Budimović je rekla da je ovaj format predstavljanja medijskog sadržaja „crna rupa“ koja omogućava svakome da kleveta koga god hoće, jer ne postoji nikakva prethodna provera, niti bilo kakva druga urednička intervencija. Vida Petrović Škero je ukazala da je u ovom slučaju reč o zloupotrebi resursa medija za senzacionalizam i gledanost, pošto se već najavljuje da će biti pet nastavaka ove priče. Komisija je, potom, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1,2 i 4 poglavlja I, tačka 1 poglavlja V i tačka 1 poglavlja VII Kodeksa novinara Srbije i izrekla javnu opomenu.

2. Komitet pravnika za ljudska prava (YUKOM) podneo je žalbu zbog teksta, objavljenog na naslovnoj strani, koji sadrži deo uznemirujućeg iskaza okrivljenog za masovno ubistvo u OŠ „Vladislav Ribnikar“, koji je navodno dao policiji nakon hapšenja, a u kojem iznosi detaljan opis zločina, redosled ubijanja i ranjavanja žrtava, kao i spisak sa imenima dece koju je planirao da ubije i plan zločina. Jelka Jovanović je rekla da ono što će reći o ovom tekstu, važi i za sve ostale na koje se YUCOM žalio – gotovo dva meseca od dve tragedije, svedočimo tome da se situacija neprekidno radikalizuje, čemu doprinose upravo ovakvi tekstovi. Roditelji su zbunjeni i šokirani, niko ne zna šta će se dešavati od jeseni, ništa niko nije uradio za njih i njihovu decu, a objavljivanje ovakvih tekstova ih samo dodatno zbunjuje i podiže tenzije. Tamara Skrozza je rekla da je u svim tekstovima, uz tačke navedene u žalbama, prekršena i tačka 4 poglavlja VII, koja se odnosi na zaštitu privatnosti deca. Naglasila je da će izveštavanje o ovim slučajevima, o kojima je već skoro sve rečeno, ući u antologiju bruke i sramote naše medijske zajednice. U obrazloženju bi svakako trebalo naglasiti i da objavljivanje spiska dece koju je planirao da ubije prevazilazi Kodeks i tu decu direktno dovodi u opasnost, jer već postoje razni portali na kojima se uzdiže lik i delo ubice. Rekla je da deo odgovornosti za objavljivanje tog spiska svakako snosi i načelnik beogradske policije, ali da to ne abolira medije od odgovornosti. Takođe, na kolege bi trebalo apelovati da kada ubuduće izveštavaju o ovom slučaju, odnosno o tome kakva je bila situacija u školi i šta je dovelo do zločina, što svakako jeste u interesu javnosti, to rade obazrivo, kako ne bi diskriminirali decu koja i dalje idu u tu školu. Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1, 3, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

3. Žalba YUCOM-a odnosila se na tekst, takođe objavljen na naslovnoj strani, koji sadrži iskaz okrivljenog za masovno ubistvo u okolini Mladenovca, kao i detalje zločina, mapu kretanja počinioca i druge detalje. Olivera Milošević se izuzela iz rasprave i odlučivanja o ovoj žalbi, jer je zaposlena u „Politici“, koja ima istog vlasnika kao i „Večernje novosti“. Komisija je, bez rasprave, odlučila da su prekršene tačke 1, 3, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

4. Žalba se odnosi na tekst, takođe objavljen na naslovnoj strani, u kojem su, po mišljenju podnosioca žalbe, opisani uznemirujući detalji zločina, uz fotografije okrivljenog i žrtava. Tekst sadrži detaljan opis zločina, sliku jednog od mesta zločina i mapu kretanja okrivljenog sa redosledom događaja, kao i lične podatke žrtava i okrivljenog. Olivera Milošević je ukazala na to da je odgovor redakcije patetičan i neprofesionalan, kao i da pokušavaju da odbrane neodbranljivo. Svi mediji se u vezi sa masovnim ubistvom u okolini Mladenovca pozivaju na javni interes, a jednim stvarnim javnim interesom - pitanjem zašto nadležni nisu reagovali ranije iako je bilo poznato da je mladić bio poznat policiji, da je zastrašivao meštane i da je njegov otac imao arsenal oružja – niko se od ovih medija nije bavio. Nadežda Budimović je istakla da je „Alo“ otišao i korak dalje u odnosu na ostale medije na koje su podnete žalbe u objavljivanju detalja, jer je na naslovnu stranu stavio fotografije ubijenih, a u tekst fotografije krvi sa mesta ubistva. I ona je navela da se mediji često pozivaju na javni interes, odnosno na pretežno pravo javnosti da zna i podatke iz istrage koji ne bi smeli da budu objavljeni, što je potpuna zamena teza, pošto se ovim podilazi najnižim ukusima publike. Filip Švarc je dodao da je porazno što se iz ovog odgovora vidi da u tom mediju ni mesec dana od događaja ništa nisu razumeli ni naučili. Vida Petrović Škero je rekla da je u svemu ovome najšokantniji odgovor da je reč o događaju koji je sve šokirao, pa su onda morali da objave ovakav tekst sa ilustracijama, koji dodatno šokira i viktimizuje sve i svakoga. Komisija je, nakon rasprave, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1, 3, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

5. Podnosilac žalbe je naveo da je u tekstu objavljen iskaz okrivljenog iz nepoznatog izvora, a sadrži i izjave komšija i neimenovanih stanovnika sela u kojima se desio zločin. Objavljene su poverljive informacije, koje u ovom slučaju nisu u interesu javnosti, već predstavljaju zloupotrebu informacija do kojih je „Kurir“ došao, a koje mogu dodatno da uznemire sve koji su direktno pogođeni zločinom, ali i javnost u celini. Tamara Skrozza je, u toku rasprave, istakla da ovde ima problem sa pozivanjem na javni interes, jer je tekst, sa jedne strane pokušaj abolicije ili opravdanja, a s druge strane, nastavak izgradnje kulta ličnosti ubica, što imamo i na portalima koje sada posećuju deca i dive se „žrtvama koje su postale veliki osvetnici“. Po njenom mišljenju, u ovom slučaju u pitanju je čist senzacionalizam i nema nikakvog javnog interesa. Vida Petrović Škero je ukazala na to da i sam odgovor na žalbu pokazuje neprofesionalizam redakcije jer je potpuno kontradiktoran. Najpre se kaže da su poštovali želju sagovornika da budu anonimni jer su bili uznemireni, a zatim da izjave nisu date u afektu i da ljudi iz okoline nisu bili uznemireni. Rekla je da to doživljala kao manipulaciju sa željom da se Komisiji predstavi da su uradili sve kako treba. Komisija je, nakon toga, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1, 3, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačka 7 poglavlja VI.

6. YUCOM je žalbu podneo zbog teksta u kojem su navedene strogo poverljive informacije u vezi sa tragedijom u OŠ „Vladislav Ribnikar“ iz istrage, a kao izvor navodi se „izvor Blica upoznat sa slučajem“. Podnosilac žalbe smatrao je da su prekršene tačke 4 i 5 poglavlja IV,

a objavljivanjem fotografije jedne od žrtava i tačka 1 poglavlja VII. Jelka Jovanović je rekla da je zahvalna YUCOM-u na svim žalbama koje su podneli, jer su dobro targetirali probleme. Istakla je da je potpuno tačno da su u ovoj situaciji svi mediji mogli da pogreše, ali postoje razlike između grešaka i očigledne namere da se, kroz jednu užasnu temu, podigne broj klikova i tiraž. Zahvaljujući ovim žalbama, nekako su zaokruženi ti užasni dani, ali će, po svemu sudeći biti još sličnih žalbi. Članovi Komisije su jednoglasno odlučili da su prekršene tačke 1, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

7. Žalba je podneta protiv šest medija, ali je u tri slučaja rešena medijacijom. Odnosi se na devojčicu koju je otac držao zaključanu u kupatilu i, po svemu sudeći, godinama je zlostavljao i zanemarivao. Mediji su, kako se navodi u žalbi, objavili fotografije zgrade, stana, kroz kjučaonicu, kade u kojoj je sedela, fotografiju oca, devojčice, imena, podatke o njenom zdravstvenom stanju, aluzije i pretpostavke šta joj se sve dešavalo, razgovore sa komšijama... Olivera Milošević je rekla da je svakim od tekstova prekršeno pola Kodeksa, izveštavalo se besprizorno i bez časti, a snimanje stana kroz ključaonicu je posebna vrsta voajerizma. U žalbi se navodi i da je prekršena tačka Kodeksa koja se odnosi na zabranu diskriminacije i po njenom mišljenju, jeste jer je diskriminatorno to što je devojčicu psihološkinja, koja je nije ni pregledala, okarakterisala kao dete „nerazvijenog intelekta“, zatim tvdnje da je njena zaostalost izvesna, da je „kao iz Etiopije“, kao i to da se njen identitet vezuje za to da je „devojčica iz kade“. Nadežda Budimović je rekla da takođe misli da je prekršena ta odredba, ali da je drugačije razumela taj deo žalbe, odnosno da misli da se diskriminacija odnosi na to da je majka narkomanka i alkoholičarka, a otac kriminalac i da se sve desilo zato što je porodica iz tog sloja. Tamara Skrozza je takođe rekla da je prekršen veći deo Kodeksa, ali da treba dodati i tačku koja se odnosi na objavljivanje uznemirujućeg sadržaja. Rekla je da treba naglasiti da je reč o sadržaju koji je potpuno uništio život ove devojčice i koja sada može samo sa promeniti ime, državu i kontinent i da su posledice delovanja medija u ovom slučaju katastrofalne po život tog deteta. Filip Švarn je rekao da nije siguran ovoga puta da li je, slika kroz ključaonicu, recimo, autentična ili je fotomontaža, ali da bi svakako trebalo ukazati da velika količina materijala koju tabliodi objavljuju dolazi iz policije, od advokata, to se plaća i služi senzacionalizmu. Naglasio je da postoji i snimak masakra u „Ribnikaru“, još ga niko nije objavio, ali već kruži, a koji je mogla da ima samo policija. Jelka Jovanović je rekla da ovo podseća na devojčicu žrtvu „Malčanskog berberina“ i da je veoma važno poslati poruku da pre svega mora da se vodi računa o žrtvi, kojoj se ne pomaže tako što se secira. U ovom slučaju reč je o detetu čija je budćnost uništena i to niko sebi ne sme da dopusti. Komisija je jednoglasno odlučila da su sva tri medija prekršila tačke 4 i 5 poglavlja IV, tačka 4 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

8. Član Komisije za žalbe Zlatko Čobović podneo je žalbu zbog teksta u kojem su stavovi izneti u nekoliko objava pojedinaca na društvenim mrežama generalizovani kao „najstrašnija hajka mrziteljske opozicije protiv predsednika Vučića i svima koji se ne slažu s njima i otvoreni pozivi na građanski rat“, čime je prekršeno više tačaka Kodeksa iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Nezavisnost od pritiska, Odgovornost novinara i Novinarska pažnja. Zlatko Čobović je bio izuzet iz rasprave i odlučivanja o ovoj žalbi. Tamara Skrozza je u toku diskusije rekla da je, sem tačaka koje su navedene u žalbi, prekršena i smernica u tački 1 poglavlja II, koja se odnosi na to da naslov mora da odgovara suštini teksta, kao i tačka 1 istog poglavlja, jer je nesumnjiv politički interes izdavača. Takođe, veruje da je prekršena i tačka 1 poglavlja IV, koja se odnosi na zabranu diskriminacije, jer se na više mesta u tekstu koristi pežorativan naziv „Šiptari“. Filip Švarn je naglasio da ovaj tekst ne bi ni bio objavljen

da nema političkog interesa. To je bila jedina ideja i to vrlo opasna ideja. Dodao je da ne zna da li u Kodeksu postoji odredba u vezi sa pozivima na linč. Jer, ako neko pali, kolje i siluje može li se ovo posmatrati kao poziv da ih neko spreči? Komisija je, po završetku diskusije, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1, 2, 4 i 5 poglavlja I, tačka 1 poglavlja IV, tačke 1 i 4 poglavlja V i tačke 1 i 2 poglavlja II.

9.-11. Komisija je o tri žalbe Dragane Čuljković vodila objedinjenu raspravu. Njen advokat podneo je žalbe zbog dva teksta i neobavljanja, odnosno neodgovarajućeg objavljivanja, odgovora. U kraćoj raspravi, Vida Petrović Škero je ukazala na to da je demanti koji je dostavljen redakciji bio na više od četiri strane, od kojih više od pola teksta nije u vezi sa sadržajem teksta koji je portal objavio. Dodala je i da je novinar prisustvovao tome da doktorka nije htela da primi pacijente, kao ni njega i da je čitava priča pokrenuta jer žena tri dana nije mogla da dobije recepte za lekove koji su joj neophodni. Jelka Jovanović je istakla da ovaj slučaj nije u rang prethodnih tačaka po mnogo čemu, pre svega nema dalekosežne posledice, ali da Savet, kao telo koje se stara o poštovanju Kodeksa mora da bude uvek na strani onoga što Kodeks nalaže, pa i u malim stvarima o kojima mediji izveštavaju. Rekla je da misli da u ovom slučaju Kodeks nije prekršen, odgovor je objavljen, a povod za priču je vrlo simptomatičan. Komisija je potom jednoglasno odlučila o sve tri žalbe da Kodeks nije prekršen.

12. Anita Đukić podnela je žalbu zbog toga što je u tekstu objavljena njena fotografija, na kojoj je, kako kaže, namerno uhvaćena u trenutku kad pravi grimasu, i navedeno da autor nije uspeo da dobije njenu izjavu, što je netačno. Navela je da su ljudi iz društva za zaštitu životinja, koje vodi, u tekstu predstavljeni kao mrzitelji dece, kao ljudi „sa dijagnozom“, frustrirani i korumpirani. Tamara Skrozza je istakla da u ovom slučaju ima dosta toga što prevazilazi nadležnost Komisije za žalbe i da su pretnje koje je na društvenom mrežama dobio autor teksta zaista strašne. Veliki deo onoga što je navedeno u žalbi nije prekršaj Kodeksa, ali ipak, misli da način na koji je napisan tekst prevazilazi pravo na stav i da upotreba određenih formulacija predstavlja prekršaj etike i kulture javne reči. Svako ima pravo na stav, ali on može i drugačije da se izrazi, da se ne napiše „moramo se suprotstaviti svakoj nenormalnosti“, „bolesne frustracije“, „nije empatija, pre dijagnoza“ i sl. Dodala je i da se ne slaže sa objašnjenjem autora šta smatra dijagnozom. Nadežda Budimović se saglasila sa njom, naglasivši da je tekst na granici dobrog ukusa, kao i da sadrži uvredljive termine koji ne doprinose informisanju čitaoca. Olivera Milošević je objasnila da je Komisija do sada imala fleksibilniji odnos kad je reč o kolumnama u kojima autori iznose svoje stavove, ali je i tada bilo važno da to ne prelazi u uvrede. U ovom slučaju, čak nije ni reč o kolumni, ali i da jeste, misli da su pređene granice dozvoljenog Kodeksom, jer je sve moglo da se kaže na prikladniji način. Komisija je, posle rasprave, sa sedam glasova za i tri protiv odlučila da je prekršena tačka 6 poglavlja IV.

13.-14. Komisija je o dve žalbe dr Ivana Jermića vodila objedinjenu raspravu. Prva žalba, koju je podneo advokat odnosila se na tri teksta a druga, koju je podneo sam Jeremić na komentar ispod teksta. Advokat je u žalbi naveo da su prekršene tačke 2, 4 i 5 poglavlja I, tačke 1 i 2 poglavlja V i tačka 1 poglavlja VII, kao i da odgovor koji je dostavljen redakciji nije objavljen na odgovarajući način, već u formi slike. Vida Petrović Škero je ocenila da je žalilac, nažalost, u ovom slučaju neka vrsta kolateralne štete u sukobu direktora i dve medicinske sestre i da niko nije vodio računa o tome kako je predstavljen lekar koji nije glavni akter. Tamara Skrozza je rekla da u medijima često ima ovakvih priča o mobingu,

posebno kad je reč o zdravstvenim ustanovama i da bi ponovo trebalo podsetiti kolege da moraju da primenjuju sva novarska načela i u ovakvim situacijama – da moraju sve da proveriti, da ne veruju slepo izvorima, jer često stradaju nevini ljudi, kojima se ugrožavaju karijere. Jelka Jovanović je podsetila da se 90 odsto slučajeva mobinga prijavljuje u javnom sektoru, a vrlo retko u privatnom, dok je Nadežda Budimović rekla da ljudi često preskaču određene korake i idu direktno u medije, umesto da se obrate inspekcijama. Vida Petrović Škero je, međutim, rekla da ne postoji izričit redosled kome će se neko obratiti, ali je na mediju da proceni da li će i koliko izveštavati o tome. Komisija je jednoglasno odlučila po prvoj žalbi da su prekršene tačke 2, 4 i 5 poglavlja I, tačke 1 i 2 poglavlja V, tačka VII, a neodgovarajućim objavljivanjem odgovora i tačka 6 poglavlja IV. U slučaju žalbe koja se odnosila na komentar jednoglasno je odlučeno da je prekršena tačka 6 poglavlja IV, tačnije smernica za primenu Kodeksa novinara u onlajn okruženju, koja se odnosi na moderaciju komentara.

Sednica je završena u 19.45 sati.

Zapisnik vodila

Predsedavajuća

Gordana Novaković

Vida Petrović Škero